

Philos. 1205.

12

124

Σὺν ἑορῇ παλάμῃ.

ΑΣΚΗΣΙΣ ΛΟΓΙΚῆ

DE CONVERSIONE ABSO-
LUTARUM PROPOSITIONUM ET ALIIS
quibusdam quæstionibus
annexis,

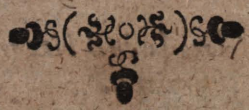
Quam
AUXILIANTE DEO,
SVB VMBONE

Excellentissimi, Clarissimiq^{ue} Viri
DN. M. CASPARI
EBELII,

LOGICES ET METAPHYSICES IN ILLUSTRISSIMA
ad Lani ripam Academiâ Professoris, Mæcenatis, &
Fautoris sui, quovis observantiæ & honoris cultu
ad Nestoris usque annos colendi
& prosequendi,

Publica disquisitioni studioforum subjecit,
Ad diem 17. Augusti horis locoq;
consuetis.

JOHAN. FRIDERICUS RIGELMANNUS
LAUTERBACO-HASSUS.

MARPURGI CATTORVM,
Ex Officina Typographica Casparis Chemlini.
M. DC. XXXIIX.

Generosis, Strenuis, ac Nobilissimis

VIRIS

DN. WOLFFGANG-ADOLPHO à Carben/
Illustrissimi ac Celsissimi Principis ac Domini,
Domini GEORGII, Hassiæ Landgravii, Comi-
tis in Cattimeliboco, Decia, Ziegenhaina &
Nidda &c. Domini nostri clementissimi, Con-
siliario Eminentissimo, Dicasterii superioris
Hassiæ Præsidi Gravissimo, & castri Imperialis
Fridbergensis Burggravio meritissimo,

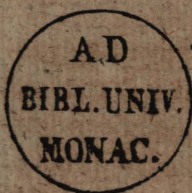
Nec non

DN. GEORGIO Riedesel zu und von Eysen-
bach / ArchiMarschallo hæreditario Hassiæ in-
clyto,

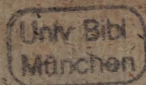
UT ET

Consultissimo, Spectatissimoq; viro

DN. JOHANNI Brandes / Satrapæ Nobilium
Riedesel apud Lauterbacenses egregio & di-
gnissimo.

*Hanc Alex. Swin debita gratitudinis, submissaq;
observantia tuxpneiov dedicare ut voluit,
ita debuit*

Johann Fridericus Rigelmann.
Author & R.

Σὺν τῷ Θεῷ Βονόμῳ

IN DISPUTATIONEM

DE CONVERSIONE ABSOLU-
tarum propositionum.

ON minùs scitè quàm pulchrè divina illa
Philosophiæ soboles, *Scal. exer. 216. sect. 1.*
p. 683. dicit; Nihil beatius est quàm scire,
nihil divinius, quàm docere, nihil veræ fe-
licitati propius, quàm discere; idcirco nos,
non tanquam arenarii, vel pretio adducti,
vel supplicio coacti dicente eodem *exer. 148. sect. 4. p. 501.*
sed, cum altercandi (altercationibus namque magis pro-
ficimus, quàm tacitis meditationibus *Scal. exer. 308. p. 999*)
tum discendi & animi gratiâ, cujus pabulum veritas est,
ut rursus de suo aliquid mihi communicet subtilis ille *Scal.*
lig. exer. 216. sect. 1. p. 683. ad literarum certamen, sine tamen
cæde & sanguine, descendemus, idq; facientes aquàm è
pumice, ut cum Comico loquar, non postulare censebi-
mur, in primis si ex suavissimo Sophiæ rosario, aliquot cõ-
versionis doctrinam olentes, flosculos decerpserimus,
eosq; Philosophiæ studiosorum olfactui, Socratica liber-
tate, obtulerimus.

2. Remipsam accessuri, ambiguitatem, quæ erro-
ri affinis est attestante *Scal. exer. 148. sect. 4. p. 500.* & magno,
suâ confusione ad veritatis scientiæq; culmen cõtenden-
tibus, obstaculo, ante omnia, ne muscas, quod ajunt, ve-
nari, cribrum supponere, hircumq; mulgere videamur,
evolvemus.

A 2

3. Capi-

3. Capitur itaq; Vox Conversionis variis modis.

1. sumitur latè, estq; conversio materialis, non formalis, sed hæc non valet hoc loco. 2. Physicè, pro rerum mutatione. 3. Theologicè, pro actu pœnitentiæ, hoc sensu *Ierem. 31. cap.* accipitur. Ut converte me Domine ut convertar. 4. Astronomicè, pro circumrotatione, quo sensu dicuntur orbes & circuli cœlestes converti circa suos polos & sua centra. 5. Logicè & strictè pro transpositione terminorum, cum ex subjecto fit prædicatum & vicissim, hæc q; ultima acceptio est hujus loci.

4. Visâ nunc nominis æquivocatione, definitionem ipsam aggredimur. Quæ ita sese habet: *Conversio est mutatio enunciationum secundum terminos, quâ ex subjecto fit prædicatum & ex prædicato subjectum salvâ manente qualitate & veritate.* Ut *N. homo est lapis E. N. lapis est homo.*

5. Ex hac definitione, requisita veram conversionem constituentia, diligenter veniunt observanda. 1. *Requiritur* ut transponuntur termini (subjectum & prædicatum) V. Gr. *O. homo est rationalis & O. rationale est homo.* 2. Ut sint duæ enunciationes, quarum prior dicitur conversa vel convertenda, posterior convertens; Dicitur autem conversa non quod actu sit conversa, sed quod converti debeat & possit.

6. *Requiritur* 3. eadem propositionum qualitas, h. e. Utraq; aut debeat esse affirmativa aut negativa. Ubi rursus nota, quod hæc qualitas alicquando intelligi solet veritas & falsitas, quæ hîc non intelligitur, sed per qualitatem intelligitur affirmatio & negatio.

7. *Requiritur* 4. Ut in utraq; propositione sit veritas nam si veritas mutatur, nō est conversio propositionis sed everfusio; ut inquit *Averroes.* E. non est conversio (nisi vi nominis

minis latissimè sumta) *O. homo est bipes, E. O. bipes est homo.*

8. *Requiritur* 5. Ut in enunciationibus subjectum expressum sit, priusquam convertatur, si enim hoc abest, prius exprimendum est, antequam convertatur, Ut hæc propositio, *hoc est album*, prius sic explicanda est, *hoc lignum vel hic pileus est albus*, & tum fiat conversio; *Hoc lignum est album. E. Q. album est hoc lignum.*

9. *Requiritur* 6. Ut si post copulam in convertenda sequatur casus obliquus, assumatur participium Existens vel Ens pro subjecto convertentis, V. Gr. *Petrus est in templo*, non sic convertitur, *Templum est in Petro*, sed, *Existens vel Ens in templo est Petrus*, Scheib. de propo. c. 10. n. 11. Iacob. Mart. Inst. Log. l. 4. p. 363. Vel sic, retinentur termini obliqui, vel *N. dolium est in vino. E. in nullo vino est dolium. Danhāv. Ide. bon. diss. p. 244.*

10. *Requisitum* 7. est, quod totum subjectum conversæ debeat fieri prædicatum convertentis, & contra. Ut *Petrus videt Paulum*, debet fieri subjectum, sic ergo convertitur. *Petrus videt Paulum. E. Videns Paulum est Petrus.* Scheib. de propo. c. 20. n. 11. Iac. Mart. Log. l. 4. c. 2. p. 362.

11. *Requisitum* 8. est. Ut in conversione maneant iidem termini sc. in se, possunt autem & debeant mutari ratione situs, nam subjectum debet fieri prædicatum & contra. Ergo mala est conversio. *N. schola est in discipulo. E. N. Discipulus est in schola*, quia in hac conversione in se mutantur termini, nam ex rectis obliqui & ex obliquis recti fiunt.

12. Ex hisce positis requisitis fit conversio legitima, si verò hæc non observantur, nullatenus vera conversio fieri poterit.

13. Jam explanatis attributis, ad modos conversionis

fionis nos conferamus. Tres autem vulgò numerantur modi. 1. Conversio simplex. 2. Conversio per accidens. 3. Conversio per contrapositionem.

14. *Conversio simplex est, quâ, manente quantitate eâdem universalis negativa itemq; particularis affirmans convertitur. Ut Nullus homo est lapis. E. N. Lapis est homo. Q. homo est animal. E. Q. animal est homo.*

15. Simplex conversio dicitur, quia simpliciter & immediatè convertens infertur ex conversâ, non interveniente aliquâ intermediâ nec mutatis terminis, aut quantitate propositionum. *Keck. syst. Log. l. 2. p. 351.*

16. Cur autem Universalis negativa simpliciter convertatur. Ratio hæc est, quia in eo duo contraria, sive disparata à se invicem disjunguntur, quæ nulla ex parte jungi possunt, atq; ita rursus fit ut utrinq; veritas remaneat. Ut quando *nullus homo est lapis*, sequitur etiam quòd *nullus lapis sit homo*. *Dn. Reg. de enun. prob. 5. p. 93.*

17. Causa posterior, cur particularis affirmans simpliciter convertatur, est hæc, quia, sicut subjectum in parte tantum ponitur, ita quoq; prædicatum. 2. quia, si ista vera est, *Q. homo est animal*, tum etiam per syllogismum Expositorium probari potest, illam esse veram, *Q. animal est homo*, & sic ista sequitur ad illam, *quidam homo est animal*, ad quam sequuntur duæ præmissæ illius syllogismi Expositorii.

18. Sed quis objiciat, quòd prior ratio Universalis negativæ non valeat & minimè converti possit simpliciter, si enim convertatur simpliciter, tunc vera conversa falsa autem convertens sequitur. V. Gr. N. *Equus necessarius est ad equitandum. E. N. necessarium ad equitandum est equus.* Hic convertenda (hoc est prior propositio) est ve-

ra, potest enim quis vehi vehiculô, sed convertens (h. e. posterior) loquitur falsum, cum utiq; necessarium ad equitandum sit equus. Exinde patet Universalem negativam non debere converti simpliciter, quia ex convertenda verâ sequi debet vera convertens.

19. *Resp.* Subiectum propositionis convertendæ posse dupliciter capi, sicut & subiectum convertentis sc. copulativè & copulativè. Si sensu copulativo sumitur, hoc est ad certa individua & singularia, tum utraq; est vera, ut *N. equus sc. Pauli, Petri, &c. mihi necessarius est ad equitandum*, quippe cum non necessariò sim adstrictus in hoc vel in illo equo in individuo equitare, & ita etiam convertens vera est. *N. necessarium ad equitandum est equus*, hoc est, *N. necessarium ad equitandum est hic equus*, sc. *Petri Pauli &c.* In sensu autem copulato utrinq; sumta, utraq; falsa, est, V. Gr. *N. equus* (hoc est, neq; hic neq; ille neq; iste neque alius equus quispiam) *ad equitandum necessarius est*. Et tum convertens etiam falsa est. Ut *N. necessarium ad equitandum est equus*, id est, *hoc vel istud* (omnibus in universum numeratis) *necessarium ad equitandum est equus*, hæc, inquam, falsa est, quia aliquod indeterminatum necessarium ad equitandum est equus. *Steng. de bono & mal. syl. part. 2. p. 21.*

20. De particulari affirmante similiter dixi, quòd simpliciter convertatur, sed hæc sequentia argumenta contrarium statuunt. Ut *Q. homo incipit esse albus*, sc. in metu. E. *Aliquod album incipit esse homo*, posterior falsa est, non enim qui pallore albet & metu madet, incipit esse homo, sed ante fuit homo.

21. Sic veræ convertendæ sunt; *Q. homo est mortuus*. E. *Q. mortuum est homo*. *Q. domus est combusta*. E. *Q. combustum est domus*, sed falsæ convertentes, ut patet.

22. *Resp. ad primum exemplum*, quòd peccetur contra requisitum septimum. Nam totum prædicatum debet transferri in locum subiecti. In prædicato autem præcipua pars relinquitur, quæ fuit, Incipit esse albus, ex quo tantum vox albus transferebatur, cum etiam simul debuisset transferri vox INCIPIT, quæ est prædicati. Hoc pacto *Q. homo incipit esse albus. E. Q. incipiens esse album, est homo. Steng. p. 2. §. 29.*

23. Ad reliqua apposita exempla respondetur quòd eadem ratione resolvi possint, nam subiecta earum habent ampliatiōem vel extensionem ad præteritum tempus sicq; emendatur *E. Q. mortuum fuit homo. E. Q. combustum fuit domus Steng. part. 2. §. 29.*

24. Progredimur ad secundum modum conversionis, qui vulgariter per accidens vocatur & sic definitur. *Conversio per accidens est, qua, manente qualitate eadem, convertitur universale negans & affirmans in particulare. Ut O. prodigus est injustus. E. Q. injustus est prodigus, N. lapis est homo. E. N. homo est lapis.*

25. Dicitur autem hic modus per accidens, quia conversa non proximè & immediatè, ut in conversione simplici fit & in suam convertentem per se mutatur, sed interveniente tertiâ aliquâ enunciatione, ad quam per conversionem simplicem convertitur, *V. Gr. ad hanc: Omnis homo est animal*, non protinus proximè & immediatè sequitur. *Quoddam animal est homo*, sed prius sub universali illa, *Omnis homo est animal*, sumenda est ejus particularis, *Quidam homo est animal*, ad hanc proximè sequitur, *quoddam animal est homo*, scilicet, per conversionem simplicem, secundariò verò & mediatè ad universalem. *Dn. Reg. Disput. Log. lib. 3. de affect. enunc. probl. 5. p. 94. consentient. Titelmann.*

Titelmann. lib. 3. Log. c. 18. & lavell. tract. 3. Log. c. 2. pag. 43.

26. Cur universalis affirmativa convertatur per accidens, hæc causa est, quia de angustiori communius universaliter quidem rectè dicitur, sed angustius de communiori non universaliter, sed particulariter tantum per regulas logicas: posita specie ponitur genus, sed non contra, nisi tantum particulariter, ut est *homo E. est animal*, sed non contra, *est animal E. est homo*.

27. Causa secunda est, cur universalis negativa per accidens convertatur? quia propter vim negationis, tum etiam propter regulam subalternatarum propositionum ad convertentem universalem rectè sequitur etiam particularis convertens V. Gr. ad illam: *Nullus homo est lapis*, rectè sequitur per conversionem, *Nullus lapis est homo*, ad hanc scilicet, universalem, rectè sequitur etiam particularis scilicet, *quidam lapis non est homo*, per regulam logicam: *ex universali rectè sequitur sua particularis indefinita & singularis*, ut Dn. Reg. habet Diss. Log. lib. 3. de affect. enunc. prob. 5. p. 94.

28. Accingimus nos ad tertium modum conversionis, qui dicitur per contrapositionem & ita definitur. *Conversio per contrapositionem est, quando de predicato fit subiectum & de subiecto predicatum servata eadem qualitate & quantitate, sed mutatis terminis finitis in infinitos.* Ut *Omnis homo est animal, E. Omne non animal est non homo*. Dicitur ista conversio, per contrapositionem, eò, quòd fiat secundum terminos contrarios & oppositos. Terminus enim infinitus opponitur finito; ut non homo contradicit termino homo. Reg. diss. log. lib. 3. de affect. Enunc. probl. 5. p. 97.

29. Sed hæc conversio contrapositiva non est propriè sic dicta conversio quia mutat terminos finitos in in-

finitos, cum tamen iidem termini debent esse in conversione; Nihilominus tamen bonam & formalem consequentiam habet, *Steng. part. 2. §. 20.*

30. Reperitur hæc conversio. 1. in universali affirmativa, ut *Omnis homo est animal E. Quod non est animal est non homo.* 2. in particulari negativa, ut *Quoddam animal non est homo. E. Quidam non homo non animal.*

31. Dicitur autem 1. in definitione *quod ex terminis finitis fiant infiniti*, hoc liquet ex exemplis adjectis, ut distinguatur, ab utrisque reliquis conversionis speciebus, in quibus nulla fit terminorum mutatio, sed solum ordinis vel quantitatis *Dut. Elem. Log. p. 72.*

32. Dicitur 2. *Manente eadem quantitate & qualitate* ut distinguatur à conversione per accidens, in quâ quantitas universalis in particularem mutatur *Dut. Elem. Log. p. 72.*

33. *Sed objiciat aliquis*: hæc vocabula (manente eadem qualitate & quantitate) in definitione esse supervacanea, quia aliqui Logici expressè dicunt, in contrapositivâ conversione **AFFIRMATUM VERTI IN NEGATUM**. E. falsum est quando dicitur, quod habeat eandem qualitatem.

34. *Verum* 32. Quando Logici dicunt. **AFFIRMATUM VERTI IN NEGATUM**, non est mense eorum, quasi axioma affirmatum convertatur in negatum simpliciter, sed infinitum; jam verò axioma infinitum, potius affirmatum quàm negatum est dicendum, nam propositio formaliter non est negata, sed termini solum negati sunt. *Scheib. de proposit. c. 10. n. 8.* ut *omnis homo est rationalis E. omne non rationale est non homo.*

35. *Instas & regeis* non esse hanc Logicorum mentem, nam in exemplis non subjungunt hanc infinitam affirmatam, *Omne non animal est non homo*, sed hanc negatâ, *Quicquid non est animal, non est homo.*

36. 32. Illos idè apposuisse hanc, quia, hæc, *Quicquid non est animal non est homo*, in lingua nativâ est usitator, quàm illa infinita, *omne non animal est non homo*, & parum interesse existimarunt, sive illam sive hanc ascriberent, quia æquipollent sc. æquipollentia improprie dictâ, & quoad sensum perinde est sive conversionem contrapositivam facias per terminos finitos sive infinitos. *Scheibl. de proposit. c. 10. n. 5.*

37. Tandem hi sequentes Versiculi memoriæ causâ sunt observandi, de tribus modis conversionis, maximam partem hujus doctrinæ

doctrinæ hæcenus traditæ continentes. *FE* *I* simpliciter convertitur,
Ev *A* per accid.

Ast *O* per contra, sic fit conversio tota.

In his versiculis considerandæ sunt vocales *A. E. I. O. A.* notat universalem affirmatam. *E.* universalem negatam *I.* particularem affirmatam: *O.* Particularem negatam. *E* & *I* convertuntur simpliciter *A.* & *E* per accidens. *A. O.* per contrapositionem. Præter hos etiam alium excogitârunt. *Eco* *Et* *I* *I* *simpl.* *Arm* *I* *g* *Er* *Os* acc. *Arm* *A* *BO* *n* *O* contr. quomodo hic explicatur, videatur Scheiblerus de propos. 6.10. Num. 13, pag. 281.

38. Atq; hæc rudi minervâ placidis Ventis immediū protulisse ad institutum nostrum, quoniam cymbula velitationis nostræ portui appropinquat, sufficiant; Reliqua in ipsa συζητήσεται. Et sic totum discursum in nomine Ter. Opt Max. finimus: Nunc

*Non nisi certanti pulchra est speranda corona
 Palmam, quâ capitur, gloria finis habet.*

QUÆDAM CORONIDIS LOCO ADJECTA.

- Log. *An reductio utilis sit in Logicâ? A.*
 Eth. *An summum bonum consistat in voluptate, divitiis, honore? N.*
An homo in hac vitâ possit dici felix? D.
An virtus sit habitus? A.
An virtutes nobiscum nascantur? N.
An scemina sint virtutum capaces? A.
 Phyc. { *An Physica sit scientia contemplativa? A.*
An omne corpus naturale constet materia & forma? A.

DOCTISSIMO SVO DN. RESPONDENTI

P RÆ S E S gratulatur.

UT non per ventos cuiquam aut vaga sidera cœli,
 Assa columba venit: si quoque nulla venit
 Gloria doctrinæ, nisi sit quæsitâ labore &
 Culturâ assiduâ mentis & ingenii.

RIGELMANNE, hunc te magnum subiisse laborem

Gratulor, hocq; precor, quò bene cedat opus.

Ipsè Deus tantis felix aspiret ut ausis,

Egregiumq; tua nomen ab arte ferax.

RIGEL-

II.

RIGELMANNE theses Logicas convertere doctas
Perge, ut cœpisti sedulitate tuâ :

RIGELMANNE theses Sophicas convertere doctas

Perge aliaseriam ; sic bene doctus eris :

Non te pœniteat studiis incumbere noctes

Atque dies ; Vendunt illa labore Dii :

Sed post insequitur, nomen laudesq; laborem ;

Quò possis ferre nunc cum pietate ; precor.

Imh

f. r.

M. Iohann-Hieronymus Frech Præc. Claps.

III.

TEr trinæ celerant cursum Parnasside cinctæ,

Laxatum validæ clausæ & munimina portæ

Sicelides Musæ ; subito referato, quid insit

Portis doctis onæ, eloquiî Sophiæq; vigoris.

Hinc **RIGELMANNO** decoris spatiosa patefcent

At tria, tum vitæ nunquam refecanda perennis.

Congratulationis ergò Dn. Respondenti adiciebat

Ioann-Andreas Freyliciùs Vsingâ-Nassovius.

IV.

EN! animo perchare meo quò carmine grator ?

O si nunc vires sint mihi in hoc veterum !

Fingere digna velim te, sed mea vena negabat,

Pauca modò affectûs signa mei capias :

Quæ vel concipiunt mortales omnia votis,

Hæc ego nunc uno gratulor ore tibi.

Quod Deus ordiri te iussit, perfice felix,

Fata tibi & vitam dent, ita magnus eris.

Ita in sinceri amoris cippum gratulatur

Iohannes Esaias Fabricius Fridbergensis

VVetteravus.

F I N I S.